

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømme

Årsrapport 2022

Agder og Telemark biskop og
bispedømmeråd

Innhold

Innhold	2
I Leders beretning	3
II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall	4
A Nøkkeltall per prosti og bispedømmet totalt.....	4
B Utvalgte volumtall	6
C Nøkkeltall for årsregnskapet	6
III Årets aktiviteter og resultater	7
A Et kortfattet sammendrag av resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	7
B Omtale av resultater og måloppnåelse.....	7
1. Kirken åpner rom for tro	7
2. Kirken er der livet leves	13
3. Kirken er mer for flere	19
C Kort om biskopens virksomhet.....	25
IV Styring og kontroll i virksomheten	26
A Arbeidsmiljø	26
B Likestilling.....	27
C Vurdering av internkontroll.....	28
V Vurdering av fremtidsutsikter	28
VI Årsregnskap	30

I Leders beretning

Måloppnåelse og vurderinger

Kirken har i 2022 gradvis kommet tilbake mot "normalen" etter to år med koronarestreksjoner. Vi ser samtidig at selv om aktivitetene er i gang så krever det litt ekstra jobbing å få deltakelsen opp på nivået fra før pandemien. Overordnet oppleves det likevel som om 2022 har vært et positivt år for kirken i Agder og Telemark.

Ressursutnyttelse

Bispedømmet har arbeidet aktivt for best mulig ressursutnyttelse. Tilskuddsmidlene er i sin helhet fordelt ut til menighetene. Vi har også klart å opprettholde menighetsprestetjenesten på tidligere nivå, på tross av redusert ramme som del av ny fordelingsnøkkel. Bispedømmerådet har i 2022 valgt å benytte noe av tidligere avsatt buffer til tilskuddsmidler som har skapt diakonal aktivitet ute i menighetene. Bispedømmerådet har på denne måten styrt bevisst mot et mindre merforbruk som kan dekkes inn mot tidligere avsatte midler. Dette for å bidra til økt aktivitet i menighetene ved oppstart etter pandemien.

Strategi

Bispedømmerådet har i 2022 vedtatt ny strategi for arbeidet, fortsatt under overskriften "Mer himmel på jord". Bispedømmets strategi er en konkretisering av den nasjonale overordnede strategien vedtatt på kirkemøtet i 2022. Strategien gir prioriterte satsningsområder, samtidig som den knytter aktiviteten opp mot bærekraftsmålene. Dette skal gi en tydeligere retning på arbeidet.

Samarbeid

Samarbeidet mellom bispedømmeråd og soknets øvrige organer har blitt tettere i året som gikk, både på administrativt og folkevalgt nivå. Der er etablert kontakt mellom styret for fellesrådsledere og bispedømmerådets AU. Tanken er å berede grunnen for samarbeid om prosesser som knytter seg til kirkelig organisering. Vår opplevelse er at samarbeidet er godt mellom de to linjene.

Rekruttering

Agder og Telemark har vært i en bedre situasjon enn mange andre bispedømmer når det gjelder rekruttering til prestestillinger. Vi ser imidlertid at også hos oss blir søkerne til stillingene færre. Foreløpig har vi likevel klart å skaffe bemanning i de ledige hjemlene, men vi ser samtidig at muligheten for å benytte de nye rekrutteringsstillingene "Prest under utdanning (PUU)" kan gi et viktig bidrag til å løse rekrutteringsutfordringene fremover.

Takk!

Vi vil også i år få benytte anledningen til å takke ansatte og frivillige for jobben med å bidra til en kirke som betyr noe for folk. Dere bidrar til å virkeliggjøre visjonen; "Mer himmel på jord"!

Stein Reinertsen

Biskop i Agder og Telemark bispedømme

Per Gunnar Pedersen

Leder Agder og Telemark bispedømmeråd

II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall

Organisering

Agder og Telemark bispedømme er ett av i alt 11 bispedømmer i Dnk. Biskopen har tilsynsmyndighet i bispedømmet og leder prestatjenesten. Bispedømmerådet er et demokratisk valgt organ på 10 medlemmer som utfører oppgaver pålagt i lov og forskrifter og utgjør, sammen med øvrige bispedømmeråd, Kirkemøtet.

Bispedømmets geografiske område omfatter Agder fylke og tidligere Telemark fylke. Bispedømmet er inndelt i 9 prostier, dette er uendret siden justering i forbindelse med kommunereformen i 2020.

Per Gunnar Pedersen ble høsten 2021 valgt til ny leder av bispedømmerådet, og har vært det gjennom 2022. Terje Damman har vært nestleder. Arbeidet i bispedømmerådet, og samarbeidet med administrasjonen oppleves som godt.

Den norske kirke har også et ungdomsdemokrati, og Agder og Telemark bispedømme har et ungdomsråd som består av 6 ungdommer valgt på Ungdomstinget / UT-konferansen. Malin Hegenscheidt fra Bygland menighet er valgt leder.

Bispedømmerådet og biskop har felles administrasjon bestående av om lag 15 årsverk ledet av stiftsdirektør Aslak Wegge. I tillegg har tre ansatte i Felles Økonomienhet (Kirkerådet) sin kontor plass ved bispedømmekontoret i Kristiansand.

Formål

Virksomhetenes formål er forankret i Kirkelovens bestemmelse om å «ha sin oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene» og de mål som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke og som kommer til uttrykk gjennom strategidokumentet «Mer himmel på jorda» og gjennom tildelingsbrev og styringsdokumenter for øvrig fra Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd har konkretisert strategidokumentet vedtatt på kirkemøtet. Her er enkeltpunkter tydeliggjort og konkretisert med tanke på arbeidet på bispedømmenivå. Dette har vært grunnlag for arbeidet i 2022 og vil være det videre mot 2029.

Strategien er ellers gjengitt i kapitlet “V - Vurdering av fremtidsutsikter” lenger bak i dette dokumentet.

A Nøkkeltall per prosti og bispedømmet totalt

Tallmaterialet i denne rapporten baserer seg på innkomne tall per 01.02.2023

Prosti	Medlemmer				
	2018	2019	2020	2021	2022
Arendal prosti	35519	35299	35040	33999	33788
Aust-Nedenes prosti	13721	13509	13393	13034	12983
Bamble prosti	21166	20920	20755	20009	19875
Kristiansand domprosti	69221	68837	68344	66130	66073
Lister og Mandal prosti	44973	44694	44364	43235	43084

Otredal prosti	16038	15966	15906	15540	15563
Skien prosti	63708	63090	62431	59757	59227
Vest-Nedenes prosti	27339	27227	27247	26546	26533
Øvre Telemark prosti	38787	38144	37680	36433	36169
Hele bispedømmet	330472	327686	325160	314683	313295

Medlemsprosent 2018 - 2022					
Prosti	2018	2019	2020	2021	2022
Arendal prosti	70,4 %	69,7 %	68,8 %	66,6 %	64,9 %
Aust-Nedenes prosti	70,8 %	70,0 %	69,7 %	67,9 %	67,2 %
Bamble prosti	73,5 %	73,2 %	72,8 %	70,2 %	69,3 %
Kristiansand domprosti	63,3 %	62,4 %	61,2 %	58,7 %	57,2 %
Lister og Mandal prosti	73,0 %	72,5 %	72,0 %	70,2 %	68,6 %
Otredal prosti	67,3 %	67,0 %	66,4 %	64,6 %	63,2 %
Skien prosti	68,5 %	67,7 %	66,6 %	63,6 %	62,3 %
Vest-Nedenes prosti	70,0 %	69,0 %	68,4 %	65,8 %	64,4 %
Øvre Telemark prosti	75,1 %	74,0 %	73,6 %	71,4 %	70,5 %
Hele bispedømmet	69,7 %	68,9 %	67,7 %	65,2 %	64,3 %

Agder og Telemark bispedømme er preget av stort innslag frikirkelighet. Dette kan forklare det noe lavere medlemstallet enn ellers i landet.

Innmeldinger og utmeldinger

Innmeldinger og utmeldinger prostivis	Innmeldinger				Utmeldinger			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
KRISTIANSAND	82	80	101	98	404	352	388	424
LISTER OG MANDAL	69	15	40	34	192	80	185	224
OTREDAL	11	26	36	45	65	100	60	72
VEST-NEDENES	38	28	22	31	164	118	120	124
ARENDAL	52	21	27	38	168	51	138	124
AUST-NEDENES	29	18	10	14	72	55	46	33
BAMBLE	25	53	11	11	87	200	62	79
SKIEN	78	22	46	45	312	109	192	278
ØVRE TELEMARK	46	26	21	15	147	192	105	104
HELE BISPEDØMMET	430	289	314	331	1611	1257	1296	1462

B Utvalgte volumtall

	2018	2019	2020	2021	2022
Antall døpte	2 526	2 584	2 174	2 375	2 536
Antall konfirmerte	3 162	3 056	2 862	3 118	2 852
Antall kirkelige vigslar	748	698	561	563	762
Antall kirkelige gravferd	3 505	3 369	3 296	3 224	3 360
Antall gudstjenester totalt	6 393	6 513	5 396	5 702	6 010
Samlet antall gudstjenester. Deltakere totalt	601 988	612 442	291 345	267 131	454 680
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, helligdager og andre gudstjenester)	94	94	54	47	76

Antall døpte, konfirmerte, vigslar og kirkelige gravferd, samt antall deltakere per gudstjeneste kommenteres under 3.B.1.3

C Nøkkeltall for årsregnskapet

Nøkkeltall for årsregnskapet	2020	2021	2022
Antall årsverk, m/fratrekk eksternt finansierte	143,63	144	142,7
-herav prestatetjeneste	129,2	129,9	128,8
Samlet tildeling budsjettgruppe 1	121 927	124 327	127 958
Netto driftskostnader	117 905	122 528	128 889
Lønnsandel av driftskostnader	93,8 %	92,9 %	92,0 %
Andel lønn brukt i prestatetjenesten	85,5 %	85,3 %	84,1 %
Lønnskostnader pr årsverk	770	791	831

Tall som gjelder prestedtjenesten, er inkl. biskopen.

Lønnsandel og lønnskostnader er inkl. andre personalkostnader (kontogruppe 59*).

Driftsutgifter inkluderer refusjon/tilskudd for samarbeidsstillinger. For 2020, 2021 og 2022 er antall årsverk justert med henholdsvis 4 og 3,45 og 4,85 for eksternt finansierte stillinger.

Nedgangen i andel brukt på lønn skyldes dels økt aktivitet som reising, møter osv. etter koronaen, samt noe større bruk av "kjøp av fremmede tjenester" ved kortere vakanser i prestestillinger. Dette er ofte kjøp av konfirmantundervisning fra fellesråd i påvente av prest. Dette fremkommer da ikke som lønn i regnskapet.

III Årets aktiviteter og resultater

A Et kortfattet sammendrag av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

For året 2022 Agder og Telemark bispedømme har aktiviteten igjen nærmet seg normalen etter to år med pandemi. Normaliseringen har tiltatt utover i året, men like fullt ser vi at oppslutningen ikke er helt tilbake på nivået før pandemien enda.

Etter flere år uten mulighet for gjennomføring av Stiftsdager ble dette igjen arrangert høsten 2022. Stiftsdagene samlet over 400 ansatte fra begge arbeidsgiverlinjer til to felles dager. Det var flott å igjen kunne samles, og å oppleve det fellesskapet man er en del av som ansatt i Dnk.

Det er vigslet en ny kirke i 2022, i Vennesla. Vi ser at det nye kirkebygget har bidratt til å øke aktiviteten i menigheten, og at flere av innbyggerne kommer til ulike aktiviteter gjennom hele uka. Det sier litt om hvor viktig det er med funksjonelle bygg. Våren 2022 gledet vi oss derfor stort over at nye Vennesla kirke stod klar!

Bispedømmerådet har hatt 7 møter i 2022, hvor de har behandlet til sammen 86 saker.

B Omtale av resultater og måloppnåelse

1. Kirken åpner rom for tro

1.1 Forkynner evangeliet til mennesker gjennom hele livet

1.1.1: Opprettholde antall deltakere i gudstjenester. Gudstjenestedeltakelse/frekvens:

Etter år med pandemi er det fremdeles usikkerhet rundt årsak bak tall, også når det gjelder gudstjenesteoppslutning:

Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, helligdager og andre gudstjenester)				
2019	2020	2021	2022	
94	54	47	76	

Vi vet at oppslutningen er vesentlig lavere enn den var før pandemien, men vi kjenner ikke i tilstrekkelig grad til årsaken: Skyldes det at det tar tid før folk kommer tilbake? Har man fått andre vaner på søndagene? Har man vent seg til et litt roligere liv de siste årene, som også får følger for gudstjenesteoppmøtet? Har ikke menighetene i tilstrekkelig grad satset på det ekstraordinære i gudstjenestene som vanligvis tiltrekker seg flere folk (barnekor, temagudstjenester osv)?

Menighetene merker at man i større grad må jobbe systematisk for å få folk tilbake, enten det er den faste kjernen eller nye. Flere rapporterer at den gudstjenestefeirende menigheten blir stadig eldre. Der

man klarer å få til spesielle tiltak eller litt annerledes gudstjenester, er det en forsiktig økning fra 2021.

1.1.2: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

For Agder og Telemark bispedømme er det et mål at flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet, i trosopplæringen og kirkeliv ellers. Slik føyes arbeid og målsetting rundt samisk kirkeliv inn i Den norske kirkes planer og vedtak.

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

For 2022 er det rapportert inn åtte tiltak på samisk språk i gudstjenesten, med til sammen 496 deltakere. Dette er en økning fra 2021 da det ikke var rapportert tiltak.

Det har vært arbeidet målrettet for å informere menighetene om ressurser som finnes på Den norske kirkes og på Samisk kirkeråd sine websider. Kirkerådets veiledningshefte om samisk språk, kultur og liturgi ble sendt bredt ut til menigheter og proster i bispedømmet. Markering og formidling av samisk kirkeliv viser at Den norske kirke er med i den verdensvide kirkes arbeid med å løfte frem urfolks verdighet, livsvilkår og rettigheter, slik dette er motivert i kirkens tros- og verdigrunnlag.

1.1.3: Oppslutningen om kirkelige handlinger holdes oppe

AGDER OG TELEMARK	Dåpskull				Andel døpte			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
	4 463	4 284	4 468	4468	58 %	51 %	55 %	57 %

Det rapporteres fra prostiene at oppslutning om dåp er tilnærmet lik før pandemien, noe statistikken også bekrefter. Majoriteten av menighetene har vært på tilbudssiden når det gjelder tilrettelegging av egne dåpsgudstjenester der dette er ønskelig, og det er fremdeles et ønsket tilbud flere steder. Menighetene har også oppmerksomhet rettet på å informere bredt om dåp på ulike måter, også drop-in-dåp.

Det kan se ut som det er mest nedgang på antall dåp i bymenigheter. Det er gledelig at flere eldre barn, ungdommer og godt voksne ønsker å bli døpt.

Bispedømme	Antall konfirmerte				Antall konfirmert av 15-årige medlemmer			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Agder og Telemark bispedømme	3 056	2 862	3 118	2 852	80 %	78 %	82 %	75 %

Ett prosti melder om økt oppslutning om konfirmasjon. De øvrige har en nedgang. Årsak til dette er det for tidlig å kunne si noe om. I denne oversikten er det benyttet tall fra SSB. Vi ser at disse i noen grad avviker fra tallene rapportert i trosopplæringsmodulen.

Bispedømme	Vielser			
	2019	2020	2021	2022
Agder og Telemark bispedømme	698	561	563	762

Økningen i vielser i 2022 antas å ha sammenheng med at det var mange utsatte vielser som følge av pandemien.

Det kan også se ut som flere ikke planlegger vielser like lenge før som man gjorde tidligere, ifølge rapport fra de to største byene. Dette kan skyldes at det i 2022 fremdeles var noe usikkerhet rundt hvorvidt større markeringer lot seg gjennomføre, men trenden ser ut til å fortsette også etter 2022.

	Antall døde medlemmer				Andel gravferder av døde medlemmer			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Agder og Telemark	3 161	3 163	3 144	3 522	107 %	104 %	102 %	95 %

Det vil vanligvis være flere gravferder i Den norske kirke enn antall medlemmer skal tilsi, blant annet fordi en del tilhørende andre kirkesamfunn begravnes i DNK. Det er derfor uklart hvorfor statistikken viser noe annet for 2022.

1.1.4: Barn og unge lærer om kirke og tro

Agder og Telemark	2019		2020		2021		2022	
	Del-tagere (sum)	Andel av mål-gruppen	Del-tagere (sum)	Andel av mål-gruppen	Del-tagere (sum)	Andel av mål-gruppen	Del-tagere (sum)	Andel av mål-gruppen
Dåpssamtale	2562	102 %	2400	113 %	2276	104 %	2382	94 %
4 års bok	1390	43 %	1252	46 %	1123	43 %	1252	45 %
6 års bok	940	36 %	885	44 %	744	34 %	887	35 %
Tårnagenthelg	1074	34 %	766	32 %	741	37 %	924	30 %
Lysvåken	980	32 %	359	25 %	664	31 %	757	29 %
Konfirmasjon	3039	81 %	2803	78 %	3073	83 %	3034	81 %
Året etter konfirmasjon	344	10 %	200	12 %	261	12 %	238	11 %

I Agder og Telemark er det en gjennomsnittlig deltakeroppslutning på de utvalgte trosopplæringstiltakene på totalt 49 %. I fjor lå snittet på 52 %.

Dåpssamtalen ligger som første tiltak i alle trosopplæringsplaner og rapporteres på også her som i SSB. Det kan dessverre se ut som at det gjøres feil i rapporteringen her, samt at antall i målgruppen i systemet ikke alltid stemmer med det faktiske antall. Feil i rapporteringen kan skyldes praksis med at man teller antall dåpssamtaler i en felleskalender som ikke er oppdatert, og at dåpssamlingen for flere dåpssfamilier blir telt som en dåpssamtale.

Babysang bør nevnes som et viktig og voksende trosopplæringstiltak i bispedømmet. 50 menigheter har arrangert babysang i 2022, mange med veldig god oppslutning, Mandal har 77 % oppslutning (83 barn) og Vågsbygd 84 % oppslutning (42 barn). Babysang er et fellesskapsskapende tilbud og kan være en god rekrutteringsarena for påmelding til dåp som nok stadig ikke er godt nok utnyttet. Alt

handler om relasjoner og her skapes det gode bånd til menigheten gjennom kursene. Utenom babysang har også mange av de samme menighetene tilbud om småbarnssang.

Det er gledelig å se at oppslutningen om 4-årsbok går opp. Flere menigheter velger mer fritt blant utdelingsbøker nå enn før, og noen velger å dele ut barnebibel eller f.eks. "Fest på slottet" heller enn den tradisjonelle 4-årsboka. Flere menigheter sender også boka i posten, kommer med den på døra, eller deler den ut på en kirkemiddag, til de som ikke hadde anledning til å komme på selve utdelingen. I Fjotland og Kvinesdal får alle døpte i kullet boken, hvilket gir 100 % oppslutning. Enda flere menigheter, spesielt de med veldig små kull (mindre enn 20), kan i større grad bli oppmuntret til å gjøre det samme.

Utdelingen av 6-årsbok er stabil. 12 menigheter har 100 % oppslutning. Flere rapporterer at det er en fordel å ha et arrangement før utdelingen i gudstjenesten. Gimsøy og Nenset har "prins og prinsesseball". Gjerpen kombinerer det med Hallovenn. 49 menigheter har under 50 % oppslutning. Menigheter med små kull kan også her i langt større grad bli oppmuntret til å dele ut til hele kullet. Utdelingsboken kan være en god ressurs med tanke på trosopplæring i hjemmet. Dette bør telle mer enn de midler man eventuelt sparer ved å ikke gi bok til de som ikke møtte opp.

Tårnagenthelg er med på å trekke ned tallet for gjennomsnittlig deltakeroppslutning med 7 % lavere andel av målgruppen enn i fjor. Det interessante og positive er at til forskjell fra 2021, har 82 % av menighetene (mot 76% i 2021) tårnagenthelg i trosopplæringsplanen, og kun 13 % har avlyst på grunn av korona (mot 37 % i 2021). Det vil si at 183 flere barn har deltatt på tårnagenthelg i år og altså langt flere menigheter arrangert tårnagenthelg dette året.

I Grimstad ble det omsider arrangert tårnagenthelg igjen etter to år med pandemi og oppslutningen var over all forventning og veldig hyggelig med 122 % oppslutning – og det med kun årets målgruppe som inviterte. Gulset og Skotfoss arrangerte tårnagenthelg to ganger i år for at flere kull skulle få muligheten til å oppleve arrangementet.

Lysvåken har en nedgang med 2% men antall menigheter som gjennomførte Lysvåken med overnatting, som før pandemien, har steget. En menighet rapporterer at de er skuffet over oppslutningen, men at de tror folk må bli kjent med arrangementet igjen på nytt. Det fine er at mange menigheter med små kull, som Konsmo og Øvrebø, har hatt 100 % oppslutning og enkelte langt over det, som f.eks. Vegusdal med 220 % hvor hele klassen kommer. Det ser altså ut som at menigheter med små kull har hatt lettere for å samle barn til Lysvåken enn menigheter med store kull. Grunnen til det kan være at de har greit å gjennomføre arrangementet under pandemien, så kontinuiteten er opprettholdt.

Oppslutningen om konfirmasjon har gått ned 2 % men det er fortsatt høyere enn landsgjennomsnittet på 79 %. 32 menigheter har 100 % oppslutning eller mer, og kun 3 menigheter har lavere enn 50 % oppslutning. En grunn til nedgang kan være manglende relasjonsbygging de siste årene under pandemien. Samtidig konstaterer vi at det er forskjell i tallene for rapporterte konfirmasjoner.

Året etter konfirmasjon, se 3.2.1.

1.2 Fremmer verdier som utfordrer og som bygger et godt samfunn for alle

1.2.1: Kirken deltar aktivt i samfunnsdebatten og på ulike arenaer i det offentlige rom

Biskopen har i 2022 tatt igjen en del visitaser etter at antallet ble nedjustert i koronaårene 2020 og 2021. Gjennom visitasene markerer kirken seg på en god måte i lokalmiljøet, både i møte med menighet, frivilligheten, det offentlige og næringslivet. Dette blir ofte ledsaget av positiv mediedekning.

Under Arendalsuka har Agder og Telemark bispedømme vært deltaker sammen med Kirkerådet, og biskopen var aktiv deltaker i flere arrangementer på Kirkeskipet og i Trefoldighetskirken som også ble

sendt digitalt både direkte og i opptak. Til tross for hard konkurranse i media, ble drop-in-dåp i Barbu kirke dekket av NRK Sørlandet direkte på radio under Arendalsuka.

I mars startet en kommunikasjonsrådgiver i full stilling og dette har bidratt til økt informasjon fra bispedømmet. Det er opprettet et månedlig nyhetsbrev som går ut til ansatte i bispedømmet, frivillige, media og andre interesserte. Kommunikasjonsrådgiveren deltar også på arrangementer og driver aktiv informasjonsvirksomhet både før, under og i etterkant av små og store begivenheter.

Biskopens, og bispedømmets nyopprettede facebookside, når ut til stadig flere og bidrar også til at media følger med på hva spesielt biskopen driver med.

Kirken og våre ansatte har lokalt mange steder bidratt i den offentlige debatt og samtale. Kirken blir regnet med og deltar aktivt på kulturarrangementer og andre lokale begivenheter. Dette fremkommer også andre steder i årsrapporten.

1.2.2: Kirken samhandler med ulike tros- og livssynssamfunn

Den norske Kirke i Agder og Telemark samarbeider både lokalt og regionalt med ulike tros- og livssynssamfunn. Samarbeidsrådet for Tros- og livssynssamfunn (STL) har lokalt arbeid i både Skien, Arendal og Kristiansand, sistnevnte sted kalt "Forum for tro og livssyn". Dnk er godt representert og aktive gjennom både styrerepresentasjon og ulike arrangement.

Deler av Agder og Telemark skiller seg fra resten av landet med mange kirkesamfunn og høy oppslutning om disse. Det jobbes kontinuerlig med å sikre et fortsatt godt samarbeid med disse lokalt, og det er gledelig å registrere at samarbeid fungerer svært godt mange steder. Det merkes imidlertid at både teologi og relasjoner kan være styrende faktorer for i hvilken grad samarbeidet fungerer.

Bispedømmet har et ønske om å oppmuntre til fortsatt godt samarbeid der dette allerede eksisterer, og oppmuntre til å finne gode samarbeidsmåter der dette ikke er like høyt på agendaen. Det er gledelig å registrere i møte med andre kirkesamfunn at biskopen trekkes frem som en god ambassadør for å styrke relasjonen mellom kirkesamfunnene.

1.3 Styrker gjennom sin organisering en levende og nærværende folkekirke

1.3.1: Rekruttering til kirkelige stillinger styrkes

Utlysning, søknader, tilsetting

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Tilsettinger
Agder og Telemark 2021	18	63	14
Agder og Telemark 2022	24	58	20

Antall søkere til prestestillinger totalt har gått ned fra forrige år, mens det er en markant økning i antall tilsettinger. I 2021 hadde vi i snitt 3,5 søkere til hver utlyst stilling, i 2022 var dette redusert til 2,4%. En del av forklaringen på denne nedgangen, skyldes rekrutteringskrisen kirken står i. En annen faktor som kan ha spilt inn, er at man i en del foregående år har hatt mange søkere uten noen form for søkerkompetanse. Disse har søkt mange stillinger samtidig, muligens som en del av arbeidsmarkedstiltak som handler om jobbsøking. Det er færre slike søknader nå. Vi tilsatte 20 prester i 2022 mot 14 i 2020. På tross av mindre søkermasse har vi i utlysninger hvor det kun er en eller svært få søkere, hatt kandidater som vi har vurdert som godt egnet til stillingen og derfor kunne foreta en tilsetting.

Bispedømmerådet har gjennom flere år hatt mange studenter i stiftspraksis. Selv om det var noe færre i 2022 enn året før, anser vi dette som vårt viktigste rekrutteringsgrunnlag.

Det var få vakante stillinger, og god tilgang til å løse det med gode vikarer. Dette skyldes ikke minst at vi på de fleste steder i vårt bispedømme har god tilgang på pensjonister som vikarer.

Så skal det også bemerkes når det gjelder rekruttering at det er en stadig økende tendens til at mange som søker en stilling, allerede innehar en annen stilling i samme prosti eller nærområde. Det skjer en betydelig intern rokking av presteskap ved nytilsetninger.

Av 14 prester som ble innsatt i tjenesten var det 4 kvinner og 2 menn som kom fra tjeneste i et annet bispedømme.

Agder og Telemark biskop gjennomførte 4 vigslinger dette året, 3 diakoner og 1 kantor, alle til tjeneste i vårt bispedømme.

1.3.2: Kirken har en velfungerende organisasjon

Det har i løpet av de senere år skjedd en positiv utvikling når det gjelder samhandling mellom de to arbeidsgiverlinjene. I økende grad har vi en gjensidig opplevelse av være medspillere på ulike områder, enten det dreier seg om strategiske beslutninger, utvikling av kompetanse eller å ha ansatte i felles stab. Det hører til sjeldenhetene at to arbeidsgiverlinjer er til hinder for å kunne utvikle kirken som organisasjonen lokalt. Dette har også sammenheng med at prostereformen som nå snart er 20 år gammel har hatt tid til å prege organisasjonen. Prostene utøver ledelse i samspill med kirkevergene og er samtidig et bindeledd inn mot den lokale rådsstruktur.

1.3.3: Kompetanseutvikling styrkes

I 2022 var budsjettet avsatt til videre- og etterutdanning (EVU) det samme som foregående år. Vi har også videreført ordningen med at en del av midlene til dette blir ført ut til det enkelte prosti og forvaltet der. Samtidig har vi de siste årene allikevel sett en klar forskyving i de kompetansetiltak som de ansatte og ikke minst prestene deltar på. Tidligere har Agder og Telemark bispedømme, gjerne sammen med et utdanningssted, arrangert kompetansehevende kurs som har omfattet alle ansatte. Det har vært en god utnyttelse av avsatte EVU-midler. De siste årene har det vært arrangert en del sentrale kurs og studieopplegg med et eksplisitt ønske om at alle bispedømmer sender ansatte på disse kursene. I tillegg er det fremforhandlet avtaler om studiedager når man tar poenggivende kurs som gjør at mye av midlene blir bundet opp til få personer istedenfor at de fleste ansatte får del i noe kompetanseheving. Vi er urolige for denne utviklingen. Vi bør sammen med Bispemøtet og Kirkerådet ha en ny gjennomdrøfting om hvordan vi best innretter EVU-arbeidet og kompetanseutvikling blant våre ansatte i en tid hvor ressursene til dette er knappe.

Det nye e-læringssystemet er et godt verktøy for kompetanseutvikling. Vi har allikevel møtt på en del hindringer i bruk av dette verktøyet. Det har vist seg at vi har stått overfor betydelige utfordringer når det gjelder å få de ansatte til å ta i bruk e-læringsverktøyet. Noe skyldes nok manglende datakunnskap blant ansatte, men en stor del av utfordringen skyldes at man er på ulike plattformer lokalt. Til nå har 52 % av prestene fullført til sammen 570 kursmoduler. Dette er tall vi ikke er fornøyd med og vi bruker våren til å få læringen til å fungere etter sin hensikt.

2. Kirken er der livet leves

2.1 Styrker kirken som kulturarena og forvalter kulturarv for alle generasjoner

2.1.1: Flere deltakere på konserter og kulturarrangementer

Måloppnåelse og trekk ved utviklingen

Situasjonen med pandemi, restriksjoner og antallsbegrensninger har virket inn på antall konserter og kulturarrangementer og deltakere på disse de siste årene, men fra 2022 ser vi en markant økning i både antall konserter og kulturarrangementer og deltakere på disse. Det er gledelig å registrere at aktiviteten har tatt seg opp igjen. Antall konserter og kulturarrangementer både i menighetenes og andre aktørers regi er omtrent dobbelt så mange i 2022 sammenlignet med året før. Det samme gjelder for deltakere på disse, og størst er økningen i antall deltakere på konserter i regi av menighetene, med 47496 mot 14768 året før. Erfaringen er da også at menighetene har kommet godt i gang med planlegging og gjennomføring av tiltak, både i egen og andre aktørers regi. Digitale produksjoner som ble utviklet under pandemien blir fortsatt laget og nye bruksområder er utviklet, som musikktiltak og andakter i omsorgsinstitusjoner.

Deltakere på konsert i regi av menighet		Deltakere på konsert i regi av andre		Deltakere på kulturarr. i regi av menighet		Deltakere på kulturarr. i regi av andre	
2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
14 768	46 661	156256	38395	6984	47496	1547	3531

Som ledd i gjenoppbyggingen av kultursektoren etter pandemien foregår det samarbeid i Kirkerådet, nasjonalt kulturrådgivernetverk og kunst- og kulturinstitusjoner i å utvikle virkemidler som samtidig kan fremme mangfold og tilgjengelighet. Dette arbeidet føyer seg inn i føringer gitt i rapporten «Sterkere tilbake» utgitt av Kulturrådet og Norsk Filminstitutt. Rapporten omhandler gjenoppbyggingen av kultursektoren og viser til krisen i kulturlivet som en konsekvens av pandemien. Videre peker rapporten på mulige virkemidler for gjenoppbygging.

Kirkelig kultursenter Sør, i Bø i Telemark, KIRKUS, ble offisielt åpnet 16. september ved kirkerådsleder Kristin Gunleiksrud Raaum og biskop Stein Reinertsen. KIRKUS har allerede markert seg regionalt og nasjonalt, har et viktig og interessant program og er et kompetansesenter for barn og unge innen kor, kirkemusikk og orgelundervisning, metodikk og pedagogikk. KIRKUS kan få betydning for kompetanseutvikling på kor og kirkemusikk i vårt bispedømme og samarbeidet er med kulturfeltet i bispedømmet som også bidrar til å opprette en nasjonal forankring for KIRKUS.

Biskopens samling for kirkemusikerne 26. januar i Kristiansand domkirke samlet mange, og det var besøk av kantor i Uranienborg menighet i Oslo, Inger-Lise Ulsrud.

Regissør Steffan Strandbergs dokumentarfilm "Presten hemmelighet" omhandler homofili og er et nært portrett av en prest som gjør sitt livs valg. LHBT-utvalget i Kirkerådet har anbefalt at filmen gjøres tilgjengelig, og det er laget ressursmateriale til samtale som kan etterfølges av filmen. Vennesla menighet tok initiativet med å legge til rette for at filmen har blitt kjent både i bispedømmet, men også nasjonalt for videre formidling som ressurs, blant annet hos Kirkerådet.

Tiltak

For å opprettholde kulturaktivitet og antall konserter og kulturarrangementer i kirkene, samt bidra til vekst og videre utvikling på dette feltet, vil kontakt med menigheter og andre aktører være prioriterte

oppgaver; tilskuddsordninger og søknadsveiledning, koordinering av tiltak, hjelp og tilrettelegging. Det er videre planlagt kurs i søknadsprosesser for ungdomsledere og daglig ledere i menighetene høsten 2023. Bispedømmets fokus og arbeid med HEL- gudstjenester og tilrettelagte tiltak innen kunst, musikk og kultur vil fortsatt ha fokus i vår kontakt med menighetene og andre aktører.

Som konkrete tiltak for å fremme utvikling på kunst- og kulturfeltet i bispedømmet som en del av gjenreisningen av norsk kulturliv, blir disse punktene som Kirkerådet har foreslått, fulgt opp:

1. Satsing på tilgjengelighet og mangfold. Kulturtiltak skal være tilgjengelig for alle. Kulturelt mangfold kan forstås som et inkluderende kulturliv som kommer til uttrykk gjennom et mangfold av sosial og kulturell bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet og alder. Det må rettes særlig oppmerksomhet mot å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresenterte i kulturlivet, både som utøvere og kulturarbeidere og som brukere av kulturtilbud.

2. Framtidens kulturelle møteplasser. Det arbeides for å legge til rette for nye møteplasser, samt videreføre møteplasser som eksisterte før pandemien mellom menigheter, kommune, fylke og kunst- og kulturinstitusjoner.

2.1.2: Styrke og fornye kirkelig kulturarv nasjonalt og lokalt. Antall menigheter med åpen kirke. Pilgrimsrapportering.

I Agder og Telemark bispedømmes strategi for 2022-2029 under *Kirken er der livet leves* og *kirken for den enkelte* er et av målene å øke antall pilegrimsvandring i bispedømmet, *bærekraftmål 4*. Noen vandring arrangeres årlig, mens andre arrangeres en eller flere ganger.

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

I bispedømmet blir en rekke vandring gjennomført hvert år, antall varierer noe. Antall sokn med åpen kirke er 44, og det er en nedgang fra året før, da det ble rapportert 77 åpne kirker. Dette er en markant nedgang fra siste to år, men en må ta i betraktning at tallet på åpne kirker generelt var høyere under pandemien enn ellers. Imidlertid er det ikke stor nedgang i antall dager med åpen kirke; 1086 for 2022 og 1692 i 2021, og antall sokn med åpen kirke er omtrent som i 2019. Likevel er det grunn til å fortsette arbeidet med å stimulere til å holde kirkene åpne, spesielt under Allehelgens og ved pilegrimsvandring og om sommeren.

Det er stor bredde i tematikk knyttet til vandringene: Håp, sorg, interkulturell dialog, skaperverket, kirkebygg, salmeskatt og kulturarv. Vandring for konfirmanter gjennomføres flere steder. Det er lange tradisjoner i Holt, Tvedestrand og Dybvåg menigheter på å markere Olsok, minnedagen etter Olav Haraldsson, også kjent som Olav den Hellige, med en pilegrimsvandring. Pilegrimsvandringen som fant sted i Kviteseid kommune inkluderte ukrainere og deres sangtradisjon og ble arrangert på FNs flyktningdag 15. juni. Vandringen startet i Kviteseid kirke og ble avsluttet i kirken med musikkstund ved organisten.

Prostidiakonen i Vest - Telemark står bak to kjente og veletablerte vandring som begge har Røldal stavkirke som mål. Pilegrimsvandring for etterlatte menn ved selvmord, *Vandring for forandring*, og *Å vandre med håp* som startet i 2008. Denne vandringen fra Vågslid til stavkirken i Røldal er preget av et omsorgsfelleskap og gir deltakerne sosial trening og mestringsfølelse.

Ved Allehelgen holder flere kirker minnegudstjeneste søndagen, og er åpne både lørdag og søndag. Antall sokn med åpne sommer- og pilegrimskirker er god, men potensialet er større, en stadig økende interesse for pilegrimsvandring tatt i betraktning. Flere menigheter arrangerer konserter og konsertserier om sommeren og holder åpne kirker som del av begrepet sommerkirke. En rekke menigheter holder kirkene åpne som ledd i formidlingen mot turisme, og flere legger til rette for formidlingen av kunsten, utsmykningen og arkitekturen med faste åpningstider med omvisere og

formidlere. Kirkene har hovedsakelig sine åpne perioder sommer og høst. Det er naturlig å se antall sokn og antall dager med åpen kirke i sammenheng med overgangen fra pandemien der aktuelle og tidvise nedstengninger, lukkinger og gjenåpninger gjennom hele året førte til et lavere antall enn man ellers kunne forvente. Det tar noe tid å bygge opp tiltak og resultater slik dette var før pandemien, og samtidig arbeide for videreføring av vandringer og åpne kirker.

Tiltak

Det arbeides videre med å stimulere til og holde kirkene åpne, spesielt ved Allehelgensdag og ved pilegrimsvandringer og sommerkirker.

2.1.3: Skoler og andre aktører formidler kulturarven i kirken

Det har gjennom flere år vært arbeidet målrettet fra kulturfeltet i bispedømmet for å øke interessen hos menigheter til å formidle kirken og kirkerommets iboende kunst- og kulturverdier; kirkearkitektur, altertavleutsmykning, skulptur, relieffer, tekstiler, farger, mønster og dekor samt hvordan man går frem for å lage en produksjon eller et formidlingsopplegg. Strategi for Agder og Telemark bispedømme 2022-2029 *Kirken er mer for flere – Kirken i samfunnet* har mål om å motvirke utenforskap og utforske nye måter å være kirke på i *Barn og unge lærer om kirke og tro. Styrke kirke- skolesamarbeidet*.

Flere menigheter har laget fine formidlingsopplegg og har faste årlige avtaler med skolene for formidling i et kirke- skole samarbeid. Det gjelder blant andre Borgestad menighet sitt formidlingsopplegg for Borgestad kirkes rikt utsmykkede interiør med glassmalerier av Emanuel Vigeland (1875-1948). Videre har Lunde og Flåbygd menighet lagt ned et tilsvarende arbeid i å formidle den rikt utsmykkede Lunde kirkes interiør i kirke- skole samarbeid. Utsmykningen i Lunde kirke, som er et stort takmaleri, er ved Johanna Bugge Berge (1874-1961). For tiden arbeides det med ny lyssetting av takmaleriet, et kvalitets byggende tiltak som vil fremheve takmaleriet enda bedre. Menigheten har planer om å tilby skolene videre formidling av arkitektur og kunst når lyssettingen er ferdig.

Flere menigheter har stor oppmerksomhet rettet mot formidlingsmuligheter som er representert i kirkens interiør. Historie, epoker og stil kan gi oss kunnskap om tidligere tiders tradisjoner og om samfunnsmessige forhold, både i kunst og kulturhistorisk, i nasjonal og i lokalhistorisk sammenheng.

I noen kommuner samarbeider menigheten med museer, historielag, lag og foreninger i arbeidet med å formidle kulturarven knyttet til kirkene. Flere produksjoner i Den kulturelle skolesekken, i bispedømmets egen regi sammen med kulturinstitusjoner, og i menighetenes samarbeid med kommune og fylke, har gitt mange elever et møte med kirkens kunst- og kulturarv. Siden 2009 har vel 50 000 elever i vårt bispedømme fått oppleve en forestilling i Den kulturelle skolesekken, i kirkerommet, eller på skolen, med tema knyttet til kristen kulturarv. Blant flere menigheter er det naturlig å trekke frem Skien menighet som formidler Skien kirkes arkitektur, kunst og historie gjennom et årlig fast samarbeid med Skien kommune for 6. klasse elevene.

Tiltak og videre oppfølging for å stimulere til interesse for å formidle kirkelig kulturarv:

- Samtaler med fellesråd, prost, menighet og kommune ved visitaser
- Råd og veiledning når menighetene ønsker å lage formidlingsopplegg rundt kirkens arkitektur og interiør
- Bruke bispedømmets nyhetsbrev til å vise gode eksempler på menighetenes formidling til skolene og til egne innslag i gudstjenesten og tiltak i trosopplæringen
- Tilby seminar og kurs til ansatte og frivillige om kirkelig kulturarv og formidlingsmuligheter – og opplegg.

2.2 Bidrar til å virkeliggjøre bærekraftsmålene - lokalt, nasjonalt og globalt

Bærekraftsmålene er innarbeidet som del av bispedømmets strategiplan. Dette bidrar til en helhetlig tenkning som fremmer systematisk arbeid med bærekraftsmålene. Av konkrete tiltak kan nevnes:

- Våren 2022 ble det avholdt egen klimakonferanse.
- Bispedømmet tok initiativ til å feire Skaperverkets dag, en tverrkirkelig gudstjeneste i sentrum av Kristiansand by. Gudstjenesten var en del av programmet for Miljøuka i Kristiansand kommune.
- Bispedømmet har nå 25 grønne menigheter. Dette er en økning på i alt fem fra 2021. Det jobbes kontinuerlig med å motivere til flere grønne menigheter.
- Flere av organisasjonene i *Samarbeid menighet og misjon (SMM)* har ulike prosjekter som setter søkelys på verdens klima- og miljøutfordringer. Bispedømmet fremmer disse prosjektene overfor menighetene som en del av det globale misjonsoppdraget.

Som kirke er vårt hovedmål å forkynne evangeliet og Guds kjærlighet til alle mennesker. Dette konkretiseres blant annet ved å bidra til:

- Å bygge gode fellesskap, der mennesker blir sett, møtt og inkludert. Dette året registrerer vi at flere menigheter har startet opp tilbud for «tweens» (10-13-åringer) etter skoletid. Tilbudet minner om skolens fritidsordning der både leksehjelp og matservering er sentralt.
- Samskaping med offentlige og frivillige aktører. Et eksempel er samarbeidet med Bufetat om synliggjøring av behovet for flere fosterhjem. Vår erfaring er at samarbeidet har vært svært godt. Hittil har fem menigheter inngått lokale avtaler.

Kirkens inkluderingsarbeid og bærekraftsmålene

Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal holdes utenfor. I kirkens arbeid med mennesker med utviklingshemming og funksjonsnedsettelse er dette en viktig drivkraft.

Bispedømmets arbeid for mennesker med utviklingshemming bidrar vesentlig til oppfyllelse av bærekraftsmålene.

Det er med på å skape "god helse og livskvalitet" (bærekraftsmål 3) blant annet ved å gi tilhørighet i lokalsamfunnene i de menigheter og byer der arbeid drives. Aktiv deltagelse i gudstjenester og felles samlinger styrkes selvfølelsen og bidrar til å svekke utenforskap. Når kirkens HEL-arbeid vektlegger betydningen av inkluderende menigheter som fremmer tilhørighet for alle, oppfylles også bærekraftsmålene. Dette arbeidet har blitt vesentlig styrket de siste årene og etter pandemien ser vi resultater av dette i form av flere møteplasser mellom de ulike tilrettelagte fellesskapene og den øvrige menighet.

Arbeidet med HEL-gudstjenester bidrar blant annet til å skape "mindre ulikhet" (bærekraftsmål 10). Stadig flere menigheter i bispedømmet feirer inkluderende HEL-gudstjenester. Dette bidrar til myndiggjøring og fremmer forståelse for det menneskelige mangfold og akseptasjon av forskjellighet i hele kirkens arbeid. På denne måten bidrar blant annet tilrettelagte gudstjenester til å bygge bro og dermed skape mindre ulikhet.

2.2.1: Flere menigheter med diakonal satsning

I vårt bispedømme har 83 av i alt 115 menigheter (76%) diakonal betjening. Med betjening menes både diakoniansatte og frivillige medarbeidere i utvalg. Innen utgangen av året var 38 personer ansatt i diakon- og diakoniarbeidstillinger. Året har vært preg av gjenåpning etter pandemien. Flere har rapportert at det har vært krevende. Inntrykket utover høsten er likevel at gleden og pågangsmotet er tilbake. Den største mulige veksten i diakonal betjening ligger først og fremst i opprettelse av flere

stillinger, samt etablering av flere diakoniutvalg. Det var svært gledelig at Mandal prosti fikk på plass en etterlengtet diakoniarbeider våren 2022.

Tiltak:

- Arbeide for nye, friske midler til å øke diakonal betjening i menighetene. Gjelder i første rekke økt finansiering, både gjennom offentlige midler og givertjeneste, for opprettelse av flere stillinger.
- Kontakt med fellesråd og menigheter for å beholde eksisterende diakonale stillinger.
- Stimulere flere menigheter til å utarbeide plan for diakoni og innarbeide den i «Kirka vår- samlet plan for arbeidet i soknet»
- Stimulere menighetene til å møte de diakonale behovene i soknet.

2.2.2: Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket

Bispedømmet har i 2022 utarbeidet en strategiplan for perioden 2022-2029 som bygger på FN's bærekraftsmål. Gjennom planen tar bispedømmet bærekraftsmålene på alvor i sitt konkrete arbeid lokalt og regionalt. Samtidig bidrar vi internasjonalt, blant annet gjennom fasteaksjonen og menighetenes misjonsavtaler i SMM-samarbeidet. På denne måten økes bevisstheten om vårt kall som kirke til å dele Guds kjærlighet og derav vårt ansvar for å skape en bedre verden for alle mennesker.

Inkluderende kirkeliv - HEL-arbeidet

En inkluderende kirke ser på forskjellighet som en berikelse og deltagelse som det normale for alle. Arbeidet går ut på å skape tilhørighet til fellesskapet i menighetene på et likeverdig, selvstendig og fullverdig grunnlag. Inkluderende kirkeliv og HEL-arbeidet i kirken er en vesentlig del av bispedømmets strategi for likestilling, inkludering og mangfold (LIM). Ny strategiplan for arbeidet ble vedtatt av bispedømmerådet i ti arbeidspunkter og gjelder fra 2022-2024.

Inkluderingsarbeid i menighetene

Det praktiske inkluderingsarbeidet i menigheten består i det vesentlige av tre tiltak;

- Tilrettelagte fellesskap. Bispedømmet har i dag ca. 30 tilrettelagte tiltak: SIMEN-grupper, ALF-grupper og Tro og Lys-grupper. Dette arbeidet er svært stabilt, men noen nye steder startes det arbeid som i Arendal, Farsund og Vennesla. Dette er svært gledelig. Flere av disse gruppene strekker seg over flere sokn.
- HEL-gudstjenester. Et økende antall menigheter arrangerer nå egne HEL-gudstjenester. Dette er svært gledelig. Og flere steder inngår disse gudstjenestene i menighetens faste gudstjenesteplaner. Arbeidet med prosjektet og boka "Gudstjeneste for alle" har økt interessen for dette arbeidet og flere steder introduseres nå bruk av Norsk med tegnstøtte og "Call og response" som gudstjenesteform
- HEL-konfirmanter. Målet er å ha et tilbud om egne smågrupper for konfirmasjon i alle prostier. Dette arbeid går stadig fremover og det inkluderer konfirmanter som ellers ville falle utenfor. Flere som trenger tilrettelegging deltar også i menighetenes ordinære konfirmantarbeid

Fellestiltak

Flere fellestiltak både på prostiplan og for hele bispedømmet inngår i arbeidet. Felles konserter og større arrangement forgår f.eks. i Grenland. Tilbud om støtte og besøk lokalt fortsetter både fra bispedømmet og av andre som Tore Thomassen m.fl.

Camp UNIK og felleisleir for Tro og Lys-bevegelsen ble arrangert sommeren 2022, begge med god oppslutning. Vi har flere aktive Tro og Lys-grupper i bispedømmet gjennom menigheter. Biskopen er også biskop for Tro og Lys-arbeidet i Norden.

2.2.3: Den norske kirkes utslipp og miljøbelastning reduseres

Agder og Telemark bispedømme tar utfordringen med utslipp og miljøbelastning på alvor. Som nevnt i pkt. 2.2. jobbes det stadig med å øke antallet grønne menigheter.

På bispedømmeplan er Agder og Telemark bispedømmekontor sertifisert som Miljøfyrtårn.

Fokuset på miljø og bærekraft innebærer blant annet økt bevissthet rundt reisevirksomhet. Det tilstrebes å redusere antall reiser. Buss og tog prioriteres framfor fly. Ellers benyttes el-bil i økende grad i tjenesten. På bispedømmekontoret er det ordningen med kantinevirksomhet, der én person har hovedansvaret, bidrar til at matsvinn holdes til et minimum. Samtidig blir søppelsortering ivaretatt på en meget tilfredsstillende måte.

2.3 Samhandler med organisasjonslivet, andre tros - og kirkesamfunn, offentlige, private og ideelle aktører

Agder og Telemark bispedømme har et utstrakt samarbeid med eksterne aktører som bidrar til at kirka kan nå sine mål, ikke minst på lokalplanet. Aktørene er både organisasjoner, andre tros- og kirkesamfunn samt offentlige og private samarbeidspartnere. Samarbeidet erfarer berikende, og det jobbes aktivt og systematisk med å opprettholde og videreutvikle et godt samarbeid.

2.3.1: Samarbeid menighet og misjon styrkes

Det har ikke vært noen endringer i det totale antall misjonsavtaler i løpet av 2022.

Agder og Telemark bispedømme scorer fremdeles høyt på misjon, der samtlige menigheter har én eller flere avtaler. Når det gjelder fordelingen av avtalene organisasjonsmessig, er bildet omtrent det samme som det har vært de siste årene. Det norske misjonsselskap (NMS) er organisasjonen med klart flest avtaler. Av i alt 117 misjonsavtaler har NMS 53 avtaler.

Det høye antall avtaler vitner om et aktivt misjonsengasjement i bispedømmet vårt. Utfordringen gjelder fortsatt å utnytte det store potensiale til vekst når det gjelder innsamlet beløp fra den enkelte menighet. Bildet er dog variert. Noen menigheter har et sterkt misjonsfokus, andre ikke. En av de viktigste suksessfaktorene for å kunne lykkes i dette arbeidet, er organisasjonenes oppfølging av den enkelte avtalemengden.

Utfordringer og tiltak

Aksjonen «Sammen som kirke i hele verden» ble videreført i 2022. Vi har som mål å videreutvikle aksjonen til å bli et enda viktigere redskap for å utnytte de muligheter avtalene gir for økt misjonsengasjement i samtlige menigheter.

En av hovedutfordringene er imidlertid å rekruttere barn og unge til et aktivt misjonsengasjement. For å lykkes med dette må misjon iverksettes i de eksisterende trosopplæringstiltak. Samtidig må det jobbes med økt kunnskap, forståelse og betydning av misjon blant unge og voksne for at misjonsoppdraget skal kunne videreføres til nye generasjoner.

2.3.2: Den norske kirke synliggjør sin tilhørighet i den verdensvide kirke

Aksjon «Sammen som kirke i hele verden» ble i vedtak i Kirkemøtet inkludert i handlingsplanen for Den norske kirkes globale oppdrag. Aksjonsgruppen ble med dette utvidet med flere representanter for å gi aksjonen en større nasjonal forankring.

Vi ser konturene av at aksjonen åpner dører for økt samarbeid mellom menighet og organisasjon, noe som vil kunne få stor betydning for misjonsavtalene framover.

Vennskapsbispedømme

Agder og Telemark bispedømme har et vennskapsbispedømme i Egypt, med biskop Thomas som samarbeidspartner.

2.3.3: Barne- og ungdomsorganisasjonene deltar inn i menighetene

De aller fleste menighetene i vårt bispedømme har samarbeid med en eller flere organisasjoner. Barne- og ungdomsorganisasjonene er flinke til å opprette, og opprettholde kontakt med lag og foreninger som er knyttet til menigheter hos oss, og mange av de som er ansatt i menighetenes barne- og ungdomsarbeid rapporterer at samarbeid med organisasjoner er godt og viktig. Noen menigheter er knyttet til flere ulike organisasjoner. De to barne- og ungdomsorganisasjonene som har flest grupper i vårt bispedømme er Acta – barn og unge i Normisjon, og Søndagsskolen Norge.

I Acta er det særlig Soul Children (korkonsept) som preger gruppene, og over halvparten av alle Soul Children kor i Agder (9 av 14 kor) samt Telemark (4 av 7 kor), er del av lokale menigheter i Den norske kirke. Den energi og begeistring Soul Children-bevegelsen gir, håper vi vil smitte på flere menigheter og aktiviteter.

Ønsket og Elsket er en organisasjon som startet som et samarbeidsprosjekt mellom flere menigheter i Øvre Telemark prosti. Fra 2020 ble de etablert som egen organisasjon, og nå er alle menighetene i Øvre Telemark prosti med. Ønsket og Elsket er et systematisk og helhetlig ungdomsarbeid for konfirmanter og ungdomsledere.

Bispedømmekontoret inviterer årlig representanter fra barne- og ungdomsorganisasjonene til samlinger der de kan dele erfaringer med oss og med hverandre. Dette oppleves som viktige møtepunkt.

Kirkens inkluderingsarbeid (HEL-arbeidet) har et godt og utbygd samarbeid med ungdomsorganisasjonen Skjærgårds LIVE.

3. Kirken er mer for flere

3.1 Gir tilhørighet og skaper gode møteplasser og felleskap fysisk og digitalt

3.1.1: Kirkens digitale nærvær øker

Agder og Telemark har en offisiell hjemmeside for bispedømmet som er bispedømmets viktigste kommunikasjonskanal. Siden henvender seg både til allmennheten og til ansatte i Den norske kirke.

I mai 2022 ble det første nyhetsbrevet fra bispedømmet sendt ut til ansatte, frivillige og media, og de fleste sakene i nyhetsbrevet lenkes til saker på vår hjemmeside. Dermed når vi flere med informasjonen som publiseres på hjemmesiden. Det har også ført til at vi sender ut færre e-poster til ansatte og frivillige ved at vi samler viktig informasjon i nyhetsbrevet som kommer en gang i måneden.

Nyhetsbrevet hadde 327 abonnenter per 31.12.2022. Nyhetsbrevet har samme løsning og mal som Kirkerådet bruker og hvert nyhetsbrev legges tilgjengelig på vår hjemmeside i etterkant.

Når det gjelder sosiale medier, er fremdeles biskopens Facebookside den som har størst rekkevidde. Siden hadde ved årsskiftet 2022-23 nær 1800 følgere, noe som er i underkant av 200 flere siden 2021. I forbindelse med at vi opprettet en egen Facebook-side for bispedømmet våren 2022, gjorde vi en gjennomgang av ulike sider og grupper vi hadde på Facebook, og valgte å prioritere bort noen av dem. Facebooksiden Agder og Telemark bispedømme hadde 200 følgere ved årsskiftet.

3.1.2: Universell utforming

Temaene som synliggjøres i arbeidet med universell utforming krever faglig samarbeid og strategisk samarbeid både på bispedømmekontoret, i prostiene, og i fellesrådene og menighetene. Et slik utviklet samarbeid kan vi ikke si at vi har i bispedømmet i dag. Imidlertid jobbes det godt med flere av

områdene som faller inn under spørsmål rundt universell tilrettelegging og utforming. En systematisk organisering og fordeling av ansvar vil være viktig fremover.

Fjerning av fysiske og ikke-fysiske barrierer i bygg, aktiviteter og arrangementer

I forbindelse med visitaser innhentes det informasjon om fysiske barrierer som ikke er i samsvar med kravet om universalitet. Når søknader kommer til biskop om universell tilrettelegging av kirkebygg behandles dette etter kirkens regelverk for kirkebygg. Vi opplever velvilje fra vernemyndighetene til å finne løsninger. Men som nasjonale kulturminner, har enkelte av kirkene våre utfordringer til hvordan dette skal løses. Initiativet til løsninger kommer fra den lokale kirkeforvaltningen og er avhengig av kommunale bevilgninger. Det er soknet som eier kirkebygget og kirkelig fellestråd som forvalter det.

Arbeidet med å fjerne ikke-fysiske barrierer i aktiviteter og gudstjenester har hatt fokus i arbeidet med prosjektet "Gudstjeneste for alle". I bispedømmet arbeides det relativt målrettet for å sørge for at også ikke-fysiske barrierer blir avdekket slik at flere kan kjenne tilhørighet til gudstjenesten.

Samhandling med helse- og omsorgstjenesten om styrking av retten til religionsutøvelse

Arbeidet har fortsatt gjennom året. Bispedømmet har to særskilte prosjekt rundt dette lokalisert i Kristiansand og Skien. Selv om bevisstheten om dette feltet er økende i menigheten, gjenstår et stort arbeid for å bevisstgjøre omsorgspersonalet på deres oppgaver og å legge rutiner for oppfølging i menighetene.

Menighetsansatte/frivillige som bruker tegn til tale, synstolking og annet metodikk som bidrar til at flere kan delta:

Arbeidet med synstolking har så vidt begynt, men bevisstheten om dette er fortsatt svak. Rutiner rundt å gi blinde og svaksynte tilgang til salmenummer for å kunne delta på likeverdig vilkår er økende. Bruk av Norsk med tegnstøtte er økende både i tilrettelagte gudstjenester (HEL-gudstjenester) og noe i hovedgudstjenestene.

Bevissthet om mangfold i kommunikasjonsiltak

Det har vært jobbet med et prosjekt med å få menighetene til å beskrive sine kirkeanlegg for de som besøker disse. Dette er tenkt gjort som en fast beskrivelse av kirkeanlegget med tanke på parkering, HC-tilgjengelighet, tilgjengelighet i rommene i kirken, teleslynge og faktisk fremkommelighet i kirkebygget. Dette legges så ut på menighetens nettsider. Det innebærer også trygghet for at her er det takhøyde for alle mennesker også for mennesker som ikke alltid har mulighet for å sitte stille.

Tilrettelegging for ansatte ved funksjonsnedsettelse

Som arbeidsgiver har vi et tilretteleggingsansvar for ansatte ved funksjonsnedsettelse. Dette prøver vi å være bevisst på ved eventuelle ansettelse eller når et slikt behov oppstår i et allerede eksisterende arbeidsforhold. Den lokale menighet må ikke oppleve at det er de som skal måtte ta belastningen ved en reduksjon av arbeidskraft. For å forhindre dette har bispedømmet da gått inn med ekstraressurser som kan bistå personen med funksjonsnedsettelse på ulike måter.

3.1.3: Folkekirken tilbyr ulike møteplasser og fellesskap

"Det eneste stedet der jeg kan møte alle slags folk er når jeg er i kirka"

"Det er noe fint med at vi etter en begravelse har minnesamvær. Da får vi anledning til å gå fra det aller tristeste til det litt lettere. Vi får gråte og le om hverandre, og sammen dele."

Begge utsagnene sier noe om hvor viktig det er at kirka fortsetter å fremheve det viktige i å være et sted der man er en del av et fellesskap. Et sted der man møtes uavhengig av yrkesbakgrunn, alder eller andre ting som det er så lett å defineres ut ifra.

Mange av våre kirker er svært gode på å møte og ta imot nye som kommer, og på en god måte innlemme dem i eksisterende fellesskap. Det er gledelig når stabsfellesskap og menighetsråd setter dette på sakslista. Det oppmuntres til at menighetenes aktiviteter skal være lett tilgjengelig på nett, i sosiale media, i menighetsblad og på andre måter synliggjøres i sitt nærområde.

Fra årsrapportene til prostene kan man blant annet lese at:

- I Rjukan i Øvre Telemark har “foredragsgudstjenester” vært vellykket. Historikere, lærere, kunstnere og politikere har foredrag om Rjukan.
- Menighetene i Tvedestrand i Aust-Nedenes prosti slår seg sammen om å arrangere “Supersøndag” som en felles familiegudstjeneste, og ser ut til å øke oppslutningen godt når dette gjennomføres.
- I Lister og Mandal prosti er kirka synlig i forbindelse med arrangement som Skalldyrfestivalen i Mandal, Kaperdagene i Farsund og Amerikafestivalen på Lista.
- Mange menigheter arrangerer familiemiddag eller liknende, med god oppslutning – gjerne i forbindelse med trosopplæringstiltak.
- I HEL-arbeidet i Grenland, som menighetene i området står bak, er både mennesker med funksjonshemming og funksjonsnedsettelse ledere sammen av arbeidet.

3.2 Motvirker utenforskap og utforsker nye måter å være kirke på

3.2.1: Ungdomsarbeidet styrkes, og kirken er til stede på utdanningsinstitusjoner og i forsvaret

I vårt bispedømme har vi 2 studentprester. En på høyskolen i Sørøst-Norge (HSN) som omfatter blant annet høyskoletilbudene som finnes i Bø, Notodden, Porsgrunn og Rauland, og en ved universitetet i Agder - avdeling Kristiansand og Grimstad. Studenter og unge voksne har stort behov for noen å snakke med, og studentprestene er viktige samtalepartnere for mange av studentene.

Målgruppen 18-30 er en gruppe som ofte er vanskelig å få til gode fellesskap for i menighetene. Mange er studenter og bor hjemmefra, og det er ofte få i denne aldersgruppen lokalt. De som er i målgruppen er også i veldig ulike livssituasjoner (studenter, nye i arbeidslivet, folk i etableringsfasen, småbarnsforeldre), og derfor må man jobbe med ulike typer tiltak, og kanskje helt annerledes i storbyene enn på bygda. Det er gledelig å se at det ifølge SSB vises en økning i antall tilbud for denne målgruppen i vårt bispedømme, både når det gjelder kontinuerlige tilbud, enkelttiltak og lederkurs. Spesielt på enkelttiltak ser vi en betydelig økning fra tidligere år. Det er usikkert hva denne økningen skyldes, men hvis tallene stemmer, så er det svært gledelig. Vi må uansett jobbe stadig videre for å få til enda flere gode tilbud for denne aldersgruppen.

Antall kontinuerlig tilbud for 18-30 år				
2019	2020	2021	2022	Endring %
37	39	27	38	41 %

Antall enkelttiltak for 18-30 år				
2019	2020	2021	2022	Endring %
16	9	7	20	186 %

Antall lederkurs for 18-30 år				
2019	2020	2021	2022	Endring %
8	4	11	14	27 %

For ungdom fra 13-17 år har vårt bispedømme mange gode tilbud. Vi har lenge hatt søkelys på viktigheten av å jobbe kontinuerlig, særlig med denne målgruppen. Det er rapportert inn nærmere 90 såkalte «øvrige tiltak» (kontinuerlige tiltak) for ungdom. Dette kan være klubber, ungdomskvelder, smågrupper, KRIK, kor og annet. Dette tallet er på god vei oppover etter korona.

I tillegg er det rapportert 26 breddetiltak året etter konfirmantaldet, med totalt 238 deltakere. De fleste av disse tiltakene er lederkurs, og i prinsippet små grupper som ikke egentlig er breddetiltak.

På UT-konferansen (ungdomstinget) i november samlet vi 50 ungdommer fra 12 menigheter, i alderen 15-30 år. UT-konferansen er viktig for ungdomsdemokratiet, men også en arena hvor ungdom får utveksle erfaringer og hente inspirasjon til videre arbeid lokalt. Vi jobber videre med å få enda flere menigheter til å delta på konferansen. Også for de som jobber med ungdom, er dette en god arena for nettverksbygging og erfaringsdeling. Styrking av ungdomsdemokratiet er et viktig fokus i det kommende året.

3.2.2: Kirkens rolle i sivilsamfunnet styrkes

Oppmerksomheten rundt bispedømmets totale ansvar med tanke på kriseberedskap er styrket, men det mangler en samlet oversikt over prester og diakoners deltakelse i kriseteam. Det er startet en prosess med å få denne oversikten. Inntrykket er at de lokale ordningene varierer, men at kirkelige medarbeidere er godt representert.

Stiftsdirektøren er fast medlem av fylkesberedskapsrådet med biskopen som vara. Kirken er også representert med prest som fast medlem av Lokal redningsentral (LRS) under Agder politidistrikt. Det er også kontakt med Tunsberg og Stavanger bispedømme med tanke på den delen av vårt bispedømme som er involvert i Sør-øst og Sør-vest politidistrikt. Politiet har til enhver tid oversikt over prestenes tilgjengelighet om kriser oppstår, og det arbeides kontinuerlig med å styrke soknenes lokale beredskap.

3.2.3: Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

Kristiansand domprosti har egen internasjonal prest. Denne drifter blant annet "Velkomstsenteret" hvor det ukentlig inviteres til språkkafé. En lørdag i måneden arrangeres også kulturkafé hvor både offentlige og frivillige aktører bidrar.

Bispedømmet har gjennom en årrekke samarbeidet med KIA (Kirkas internasjonale arbeid). Dette året ble samarbeidet satt på vent ettersom stillingen som regionleder har stått ledig. Så snart ny regionleder er på plass, vil samarbeidet kunne gjenopptas.

Menighetene våre har ulike tilbud til nye landsmenn. I tillegg til flere språkkaféer kan nevnes treningsgruppe for kvinner, utdeling av mat og klær. Flere av tilbudene rettes også mot etniske norske for å fremme samhandling og inkludering. Det generelle inntrykket er at menighetene er beredt til å ta imot nye, men at aktiviteten er størst der hvor det ligger et mottak i nærheten. En utfordring for mange menigheter er at de ikke kommer i kontakt med nye landsmenn når de flytter fra mottak og inn i soknet/kommunen. Bispedømmet vil derfor se på muligheten for mer samhandling mellom menighetene og kommunen med tanke på informasjon om kirkas tilbud.

3.3 Skaper en mangfoldig, rekrutterende og inkluderende arbeidsplass og frivillighetsarena

3.3.1: Kirkelige medarbeidere trives i jobben og har et inkluderende og likestilt arbeidsfellesskap

De siste årene har kirken gjennomført flere nasjonale undersøkelser som gir nyttig informasjon om arbeidsfellesskapene, både medarbeiderundersøkelsen, undersøkelse om kvinnelige prester og LHBT undersøkelsen "Om å være en sak". Alle undersøkelsene er blitt behandlet i ulike sammenhenger. Ikke minst har det vært nyttig å arbeide med disse undersøkelsene i begge arbeidsgiverlinjene. Det har gitt en anledning til å tematisere hva som skaper gode arbeidsmiljø i den enkelte stab. Mye materiale som kommer frem i undersøkelsene peker på stor trivsel på arbeidsplassen. Det er heller ingen funn som gir urovekkende informasjon om manglende likestilling på grunnlag av kjønn eller seksuell legning. Samtidig angir undersøkelsene områder hvor det er forbedringspotensialer. Vi har ikke opplysninger om mannlige menighetsprester som ikke ønsker å utføre kirkelige handlinger sammen med kvinnelige prester. I det fortsatte arbeidet, og ikke minst gjennom regelmessige vernerunder, vil dette fortsatt ha høyt fokus.

De lokale arbeidsfellesskapene består av personer fra begge arbeidsgiverlinjene. Derfor er det viktig at det er en god samhandling mellom vårt arbeid på bispedømmekontoret og fellestrådslinja lokalt. Samarbeidsavtalen om HMS som er underskrevet av de aller fleste fellestråd, er her et viktig verktøy. Denne inneholder prosedyrer og ansvarsfordeling for f.eks. konflikthåndtering og ulike vernetiltak. Likeledes opplever biskop og administrasjon at vi arbeider konstruktivt og godt sammen med kirkevergelaget i bispedømmet. Det er viktige tiltak for at de lokale arbeidsfellesskap kan fungere godt.

Et viktig satstingsområde i bispedømmet vårt for at kirkelige medarbeidere skal trives i jobben og ha et godt arbeidsfellesskap, har i mange år vært arbeidsveiledning. Alle prester skal ha tilbud om å være med i en arbeidsveiledningsgruppe. Over halvparten er til enhver tid med i en slik gruppe. Sammen med kirkevergelaget har vi også arbeidet for å få disse gruppene tverrfaglige med deltagere fra fellestrådslinja. Vi holder nå på å utdanne fire nye veiledere for å møte fremtidige behov. To av disse er rekruttert fra fellestrådslinja. Bispedømmeadministrasjonen fasiliteter også egne veiledningsgrupper for kirkeverger.

Vi ser også et behov for å kunne tilby individuell veiledning til ansatte i spesielle situasjoner, ikke som erstatning for gruppeveiledere, men som et supplement. Her knytter vi i stor grad til oss eksterne veiledere.

3.3.2: Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken

2022 var fortsatt et år som ble preget av pandemien som har herjet et par år. Gjennom pandemien var det mye kreativitet og man maktet å gjøre ulike ting på en ny måte, men nedstengningen rett før jul i 2021 ble vanskelig for mange og fikk virkninger langt inn i 2022. Det var vanskelig å få startet opp igjen selv om samfunnet åpnet opp. Det ble en svært treg start som vel forbedret seg utover året.

Det er en liten nedgang i totalt antall frivillige fra 2021 til 2022 på 2,6 prosent. I 2022 var det totale antall frivillige på 9635. Før pandemien var om lag 12 000 frivillige i Agder og Telemark bispedømme. Det er spesielt nedgang i kategoriene frivillige innen kultur- og i komitearbeid, men det er jevn økning fra fjoråret innen de øvrige kategorier

Bispedømmekontoret sendte ut et tilbud til samtlige menigheter om å gjennomføre samlinger med stab og/eller menighetsråd for å rette søkelys på frivillighet. Dette tilbudet gikk ut på vårparten, men var tydeligvis for tidlig for de fleste menigheter for responsen var laber, selv om vi har besøkt noen menigheter. Vi merker at interessen for frivillighet har steget utover året, og inn i 2023.

	2019	2020	2021	2022	Endring fra 2021 - 2022	Endring i %
Innsamlede offer og kollekt i kirken	20 361 342	12 245 347	11 417 491	18 473 840	7 056 349	61,8
Herav offer og kollekt til egen virksomhet	8 797 528	5 534 098	5 477 867	7 201 158	1 723 291	31,5
Menighetens givertjeneste	21 226 452	20 653 162	20 097 066	17 722 869	-2 374 197	-11,8
Herav givertjeneste til egen virksomhet	19 965 352	19 861 887	18 509 547	17 065 764	-1 443 783	-7,8
Innsamlet av menighet ved ulike andre tiltak, gaver, basarer o.l.	13 964 571	12 477 748	14 046 278	12 237 340	-1 808 938	-12,9
Herav innsamlet til egen virksomhet	10 424 948	7 833 402	10 589 305	8 330 966	-2 258 339	-21,3
Sum innsamlet	55 552 365	45 376 257	45 560 835	48 434 049	2 873 214	5,9

Når det gjelder innsamling og givertjeneste er det veldig gledelig å se vi begynner å nærme oss 2019-tallene på innsamlede offer og kollekt i kirken. Økningen fra 2021 er veldig god, og det er særlig eksterne offer som har økt betydelig. Noe overaskende er det likevel å registrere at det er en markant nedgang i menighetens givertjeneste. Her har det vært en forsiktig nedgang gjennom pandemien, men man har stort sett greid å holde denne stabil, men nå ser vi altså en markant nedgang. Denne nedgangen ser vi også for hele landet når det gjelder innrapportering av skattefrie gaver til Skatteetaten. For Agder og Telemark bispedømme en nedgang på ca. 9 %. Det kan være en sammenheng med at regjeringen endret den øvre grense for skattefradrag fra 50 000 til 25 000 fra 2021 til 2022.

3.3.3: Kirkens verktøy for digital samhandling utnyttes

Kirken har tatt store digitale skritt i løpet av koronapandemien og mange digitale verktøy gjør samhandlingen innad i organisasjonen og mot innbyggerne bedre. Nasjonale kampanjer på høytider blir loset inn mot arrangementsportalen «Skjer i kirken», slik at det er viktigere enn noen gang at prostier og menigheter legger arrangementer inn her. I bispedømmet bruker fem prostier og 60 sogn «Skjer i kirken», noe som er litt over halvparten, men siden de største prostiene og sognene er til stede på «Skjer i kirken», er det stadig flere som finner kirkelige arrangementer gjennom denne portalen.

Læringsplattformen, som er kirkens digitale kurskatalog, er også et viktig verktøy for videreutvikling og opplæring av ansatte.

C Kort om biskopens virksomhet

Det meste av arbeid til organet Biskop er beskrevet andre steder i årsmeldingen. Her trekkes bare frem noen som er mer spesifikke for biskopen.

Arbeidssituasjonen i kirken og utøvelsen av tilsynet

Året 2022 startet i motbakke. Vi var mentalt ikke forberedt på nedstengningen som kom før julen 2021 på grunn av koronasituasjonen og som varte ut de første ukene i 2022. Starten på 2022, ble derfor tung for mange. Året har som helhet vært preget av å ta igjen ting som er blitt utsatt, og å gjenåpne de kirkelige aktivitetene. Aktivitetsnivået har tatt seg gradvis opp i løpet av året, men oppslutningen om aktivitetene henger fortsatt litt etter. Samtidig som det generelle energinivået hos mange ansatte har vært litt lavere enn før pandemien. Det har vært behov for motivasjon og å bli sett av tilsynet. Mange ansatte og frivillige har likevel lagt ned et stort arbeid for å få arbeidet i gang igjen. Dette har også preget tilsynets arbeid.

For biskopen ble 2022 et år med høy aktivitet, særlig høsten med mange «utsatte» samlinger, stabsturer, samling for prostene mm og. Et høydepunkt ble årets stiftsdager med ny rekord med ca. 430 medarbeidere, dvs. helt fullt. Det viste seg å være et viktig møte.

Det ble gjennomført 9 visitaser. Med hensyn til vigslinger ble det vigslet 3 diakoner og 1 kantor, men ingen prester. Det er første gang på 10 år at ingen er blitt vigslet til prest, men det er ingen dramatik. Tallene for 2023 blir ut fra VTV-programmet antagelig annerledes (syv prester på stiftspraksis i 2023 mot en som fullførte stiftspraksis i 2022 og som ble vigslet i annet bispedømme).

Samarbeidsrelasjoner

For tilsynet er det en viktig side å arbeide med samarbeidsrelasjonene. Forholdet til kirkevergene og den andre linjen, oppleves som godt, og er blitt styrket de siste årene. Også relasjonen til samfunnsinstitusjonene, politikere mm er godt. Dette skyldes ikke minst den gode jobben ansatte og frivillige gjør rundt om i menighetene.

Hva slags kirke har pandemien gitt oss

Det er antagelig for tidlig å trekke for bastante konklusjoner om hva pandemien har gjort med kirken, men statistikken viser i hvert fall to forhold: For det første er det tydelig at fraværet av å kunne samle mange til gudstjenester ikke har ført til et tilsvarende sug etter å kunne samles når samfunnet ble åpnet opp. Gode vaner må bygges opp igjen. For det andre var det grunn til å kunne anta at de gode erfaringene med mindre dåpsseremonier vil fortsette etter pandemien. Antallet slike dåpssamlinger er nok litt høyere enn før pandemien, men det har ikke tatt av slik flere av oss hadde trodd. Dersom vi tror at slike dåpsgudstjenester kan være med å for å få opp dåpstallene, må det arbeides mer aktivt med denne muligheten.

Det digitale avtrykket er også stort med hensyn til komitemøter, webinarer og e-læring, men det er ikke så stort i menighetslivet. Noen få menigheter streamer fortsatt gudstjenesten, men ikke mange. I det lokale menighetslivet, er det de fysiske møtene som teller.

IV Styring og kontroll i virksomheten

A Arbeidsmiljø

Sykefravær

	Alle	Menn	Kvinner
Agder og Telemark	8,0 %	5,9 %	12,4 %
Totalt	7,0 %	4,9 %	9,9 %

Som tallene over viser har vi i 2022 hatt et høyt sykefravær. Mens det de foregående årene var ganske stabilt og i 2021 endte på 5.4 %, viser det at vi nå er oppe i 8 %. Dette følger jo den generelle tendensen i hele kirken, men vi ligger i det øvre sjiktet. Spesielt høyt er tallet for kvinner.

I flere år har det vært arbeidet målrettet i prostiene med problemstillinger rundt sykefraværet. Dette har skjedd gjennom oppfølging av sykemeldte, gjennom tilrettelegging for å forhindre sykemelding og ikke minst i samarbeid med vernetjenesten og vernerunder. Vårt inntrykk er at spesielt prostene har vært proaktive når det gjelder å følge opp sykemeldte med det oppfølgingsløpet som er lagt opp fra NAV. Tallene som kommer frem om sykemeldinger, gjør at vi på dette området må ha et forsterket fokus på både forebygging og oppfølging og kontinuerlig gjennomgang av mulige overbelastninger i den enkelte stilling.

Noen ganger kan vi som arbeidsgivere se om en sykemelding er arbeidsrelatert eller ikke. Men i mange tilfeller er ikke dette så enkelt, da sykemeldingen kan skyldes en totalbelastning av både arbeid og andre faktorer. I tilfeller der det er arbeidsbelastning som er grunn, prøver vi innenfor de rammene og verktøy vi har til rådighet med tilrettelegging av arbeidssituasjonen. I de tilfellene hvor sykdomsbildet kan være mer sammensatt prøver vi å tilby en individualveiledning som hjelp til et sorteringsarbeid.

Økte langtidssykemeldinger utgjør en del av forklaringen, på det høye sykefraværet. Vi ser at flere og flere ansatte blir sykemeldte ut maksperioden og går over til arbeidsavklaringspenger. Når man er gått over på denne ordningen vises det ikke på sykemeldingsstatistikken, men det er samtidig en indikator på økende grad av lange sykemeldinger.

Grunnen til høye sykemeldingstall tror vi også handler om ettervirkning av pandemien. En del ansatte har blitt oftere syke på grunn av redusert immunforsvar. Så registrerer vi en generell slitenhet etter denne perioden som nok har sammenheng med at man under pandemien brukte mye krefter på å måtte arbeide på nye måter og holde opp et høyt aktivitetsnivå. Da samfunnet og menighetslivet åpnet opp igjen og man skulle ta igjen alt det tapte av gjøremål og aktiviteter som ikke kunne utføres når alt var stengt ned, var mange ganske slitne i utgangspunktet.

Vårt bispedømme har mange områder med høyt aktivitetsnivå i menighetene. Vi tror dette har lagt et ekstra press på ansatte som i utgangspunktet var slitne etter epidemiene og som har ført til økte sykemeldinger.

Rutiner for intern varsling om kritikkverdige forhold

Varslingsportalen "Mitt varsel" er etablert. Det har i løpet av året ikke blitt registrert noen varslinger verken i portalen eller på annen måte. Det kan både bety at det ikke har vært noen saker å varsle og at terskelen for å varsle er for høy. Det kan også skyldes at varslingsportalen ikke er tilstrekkelig kjent. Varslingsrutiner har vært tematisert i flere sammenhenger, og prostene er bevisstgjort på forståelse av varsling i AML og på Mitt varsel som organ for varsling. Vi prøver å være proaktive overfor fellesrådslinjen i bispedømmet til å ta i bruk samme varslingssystem.

B Likestilling

Kvinneandel presteskapet

Andelen kvinnelige prester i faste stillinger	2018	2019	2020	2021	2022
Agder og Telemark	30 %	28 %	30 %	30 %	32%
Gjennomsnitt alle BDR	34 %	36 %	36 %	38%	39%

Det har vært en positiv økning i kvinneandelen for presteskapet i 2022, fra 30% til 32% prosent. Det er likevel fortsatt et stykke opp til gjennomsnittet for bispedømmene som helhet. Undersøkelsen blant kvinnelige prester viser at de har en stor grad av trivsel i bispedømmet vårt. Målsettingen vår har i mange år vært å få en bedre kjønnsbalanse. Det arbeider vi fortsatt med. Kvalifiserte kvinnelige søkere kalles inn til intervju, og ved utlysning oppfordrer vi kvinner til å søke.

Tilsetninger

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsetninger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark 2022	24	58	22	38%	20	8	40 %
Agder og Telemark 2021	18	63	20	32 %	14	4	29 %

Det var 20 tilsetninger i 2022. 40% av de som ble tilsatt var kvinner.

Kvinnelige ledere og proster

Andelen kvinner prost og biskop	2021				2022			
	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel
Agder og Telemark	3	7	10	30 %	3	7	10	30 %

Andelen kvinner i lederstillinger er på samme nivå som året før.

Kvinneandel bispedømmekontoret

Kvinneandelen ved bispedømmekontoret har de siste årene økt. Av 15 tilsatte er 8 kvinner, altså 52 %.

Lønn kvinner/menn

Lønnsnivået blant kvinnelige prester er totalt noe lavere enn for menn, og noe lavere enn gjennomsnittet for alle bispedømmer. I all hovedsak skyldes dette alderssammensetning og ansiennitet.

	Totalt prester	Kapellaner	Sokneprester	Proster	Spesialprester	Øvrige ansatte
Agder og Telemark	96,2	99,3	96,8	97,4	101,1	90,8
Totalt	97,6	99,1	98,5	100,9	98,7	93,2

C Vurdering av internkontroll

Bispedømmerådet har søkelys på å ha god oversikt over den løpende økonomien, i tett dialog med Felles økonomienhet (FØ).

I tillegg til månedlig økonomirapportering har det vært tett oppfølging av vikarbruk ved sykdom og vakanser. Videre er det søkelys på gudstjenesteforordning i enkelte prostier, for derved å komme i takt med behov og tilgjengelige ressurser.

Det er ikke avdekket vesentlige avvik i 2022, og mindre feil og mangler er løpende korrigert.

Fra 01.01.2017 er det økonomiregelverk og internkontrollforskrifter mv. for Den norske kirke som har vært gjeldende. I tillegg ble det høsten 2021 iverksatt nye administrative økonomibestemmelser. Det er ved utgangen av 2022 ikke avdekket styringssvikt eller mangler som bør kommenteres særskilt.

V Vurdering av fremtidsutsikter

Agder og Telemark bispedømme har mange og gode menigheter og dedikerte ansatte og frivillige.

Vi ser at arbeidet og aktiviteten i menighetene er i ferd med å ta seg opp igjen etter flere år med pandemi. Samtidig ser vi at det noen steder krever mer innsats å få folk tilbake igjen. Kirken har en jobb å gjøre med fortsatt å være relevant for innbyggerne og medlemmene.

Restarten av menighetene etter pandemien gir for noen menigheter anledning til å se på arbeidet sitt og vurdere hvordan man skal jobbe videre. Derfor er det gledelig at det kommer et verktøy som vil lette dette arbeidet; "Kirka vår" (tidligere kalt helhetlig menighetsplan). Vi tror dette verktøyet kan bli et godt hjelpemiddel for utviklingen av menighetene framover.

Kirkemøtets vedtatte strategi for årene 2022 – 2029 har vært ytterligere konkretisert i Agder og Telemark bispedømmeråd. Det er pekt på noen forhold som vi ser trenger et spesielt fokus fremover:

Frivillighet: I frivillighetsåret 2022 var dette et selvsagt fokus, men det blir viktig ikke å slippe dette. Vi må arbeide med rekruttering av frivillige framover.

Givertjeneste: Agder og Telemark bispedømme har i flere år hatt søkelys på givertjeneste. Ikke minst så vi under pandemien hvor viktig det var for menighetene å ha denne faste forutsigbare giverinntekten, og ikke bare basere seg på kollekt eller arrangementer. Skal kirken kunne opprettholde sin aktivitet fremover tror vi at givertjeneste og frivillighet er to nøkkelord.

Ungdom: Agder og Telemark bispedømme har et ønske om å styrke ungdomsarbeidet i bispedømmet. Konkret har dette gitt seg utslag i økning av stillingsressurs på bispedømmekontoret, fra 80 til 100% ungdomsrådgiver fra høsten 2021. Vi har nå også fått på plass et nytt ungdomsråd - valgt på sist ungdomsting. Det er et ønske å styrke samhandlingen mellom ungdomsråd og bispedømmerådet.

Diakoni: De siste årene har særlig vist at en økt satsing på diakoni er helt nødvendig. Det jobbes hele tiden med å få flere diakonstillinger og økte stillinger i bispedømmet, men at også de menighetene som ikke har egen diakon skal jobbe planmessig med diakonifeltet. Samskaping med kommunene og frivillig sektor ellers er også sentralt grep for å løfte diakonien inn i flere sammenhenger.

Miljø og bærekraft: Vern om skaperverket setter store krav til oss som kirke. Det å jobbe bevisst med bærekraftsspørsmål og reduksjon av miljøbelastningen blir viktig framover. Dette også for å kunne fremstå som en troverdig kirke. Kirkemøtets vedtak om 60% reduksjon i CO2 gir oss noe å strekke oss etter. Framfor å lage en egen plan for miljø og bærekraft har fokus vært på å innarbeide det i den ordinære virksomheten – med utgangspunkt i vedtatt strategi for bispedømmet.

Rekruttering: Rekrutteringsutfordringen begynner nå å merkes også i vårt bispedømme, og den ventes å bli større framover. Bispedømmerådet har et tydelig søkelys på dette. Vi tror og håper at den nye ordningen med "Prest under utdanning" (PUU) vil kunne bidra positivt til rekruttering til steder hvor vi ellers sliter med å få søkere.

Kirkelig organisering: Ansatte i begge linjer er en stor ressurs for kirken. I fasen vi nå skal gjennom fram mot en ny kirkelig organisering er det viktig å skape arenaer for samhandling og kjennskap mellom de to arbeidsgiverlinjene. Dette gjelder både for de administrative lederfunksjonene, og for folkevalgte i bispedømmeråd, menighetsråd og fellesråd. I tillegg er det viktig at ansattes medvirkning blir ivaretatt på en god måte.

Mer himmel på jord

Den norske kirke er en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, som vitner i ord og gjerninger om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus.

Strategi og Agder Telemark 2022 – 29	Kirken åpner rom for tro 	Kirken er der livet leves 	Kirken er mer for flere
Kirken for den enkelte 	Forkynner evangeliet til mennesker gjennom hele livet <ul style="list-style-type: none"> Øke antall deltakere i gudstjeneste og utforske nye måter å treffe folk på Fortsette satsingen på dåp Bærekraftsmål 11	Styrker kirken som kulturarena og forvalter av kulturarv for alle generasjoner <ul style="list-style-type: none"> Flere deltakere på konserter og kulturarrangement og prøve ut nye arenaer Øke antall pilegrimsvandringer i bispedømmet Bærekraftsmål 4	Gir tilhørighet og skaper gode møteplasser og fellesskap fysisk og digitalt <ul style="list-style-type: none"> Menighetenes aktiviteter lett tilgjengelig på nett Kirkebyggene er universelt utformet Styrke ungdomsarbeid i menighetene Bærekraftsmål 10
Kirken i samfunnet 	Fremmer verdier som utfordrer og som bygger et godt samfunn for alle <ul style="list-style-type: none"> Kirken er synlig i offentlig samtale og løfter særlig stemmen for de svakeste Kirken samhandler med ulike tros- og livssynssamfunn blant annet gjennom religionsdialog Bærekraftsmål 10	Bidrar til å virkeliggjøre bærekraftsmålene – lokalt, nasjonalt og globalt <ul style="list-style-type: none"> Flere menigheter med diakonal betjening Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket Utfordre til klimasatsing i menighetene Menighetene har minst ett misjonsprosjekt Bærekraftsmål 13	Motvirker utenforskap og utforsker nye måter å være kirke på <ul style="list-style-type: none"> Barn og unge lærer om kirke og tro. Styrke kirkeskolesamarbeidet Kampen mot barnefattigdom, utenforskap og bedre levekår en hovedsak Skape flere felles rom og gode møteplasser for mennesker fra alle land Bærekraftsmål 3
Kirken som organisasjon 	Styrker gjennom sin organisering en levende og nærværende folkekirke <ul style="list-style-type: none"> Rekruttering til kirkelige stillinger styrkes Sakspapirer til fellesråd og menighetsråd samt postjournal legges på nett Bærekraftsmål 16	Samhandler med organisasjonslivet, andre tros- og kirkesamfunn og offentlige, private og ideelle aktører <ul style="list-style-type: none"> Arbeidet med å rekruttere frivillige styrkes gjennom konkrete utfordringer Våge å være en radikal samarbeidspartner som initierer og inviterer til prosjekter Bærekraftsmål 17	Skaper en mangfoldig, rekrutterende og inkluderende arbeidsplass og frivillighetsarena <ul style="list-style-type: none"> Utarbeide internkulturplakat Årlig fagdag om inkludering og mangfold i prostiene Lokalmenighetene speiler den verdensvide kirke Bærekraftsmål 5

VI Årsregnskap

Innledning

Agder og Telemark bispedømme er en del av rettssubjektet Den norske kirke og dekker Agder fylke, samt Telemark, nå del av Vestfold og Telemark fylke.

Kirkerådets tildeling til Agder og Telemark bispedømmeråd skal sikre en lokal forankret folkekirke i alle sokn, og sørge for tilstrekkelig prestedtjeneste slik at gudstjenester og kirkelige handlinger avholdes, døpte får trosopplæring og at det åndelige liv vekkes og styrkes i menighetene.

Det totale driftsbudsjettet for Agder og Telemark bispedømme i 2022 var på kr. 176.291.000.-

Budsjettgruppe 1 drift

Agder og Telemark bispedømmeråd mottok i 2022 en samlet tildeling på kr 176 291 000 fra Kirkerådet. Driftstildelingen for 2022 var på kr 127 958 000. Regnskapet viser et merforbruk på drift ved utgangen av 2022 på kr 931 000. Dette utgjør 0,7 % av tildelingen.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1 - Driftsregnskapet	31.12.2022	31.12.2022	
Inntekter	-1 596	-340	1 256
Tilskudd/varekjøp	500	-	-500
Lønnskostnader	118 540	118 528	-12
Andre driftskostn	11 445	9 770	-1 675
Sum budsjettgruppe 1	128 889	127 958	-931

Administrasjonen

Administrasjonsutgiftene er totalt på kr 14 993 000. Totalt er det benyttet kr 901 000 mindre enn budsjettet til administrasjonen. Det er 5,7 % lavere enn budsjettet.

Etter vedtak av bispedømmerådet er det betalt ut kr 500 000 i ekstraordinære trosopplæringstilskudd fra driftsmidlene.

Regnskapet viser lønnsutgifter som er kr 955 000 lavere enn budsjettet. Dette kommer hovedsakelig fra vakanser i kirkefaglig avdeling første halvår og NAV refusjoner i høstsemesteret.

Prestetjenesten

Regnskapet for prestedtjenesten er på kr 113 896 000. Det er kr 1 832 000 (1,6 %) høyere enn budsjettet.

Reiseutgiftene var lave i 2020 og 2021 på grunn av mindre aktivitet. Reisebudsjettet i 2022 ble satt til kr 2 490 000. Det er noe høyere enn utgiftene i 2021. Regnskapet viser reiseutgifter på kr 3 306 000 i fjor. Det er kr 816 000 høyere enn budsjettet, og kr 300 000 lavere enn 2019.

Budsjettgruppe 2 tilskudd

Agder og Telemark bispedømme fikk i 2021 kr 48 333 000 til trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk i domkirken og midler fra Opplysningsvesenets fond.

Det ble utbetalt kr 31 273 000 i tilskudd til menigheter til trosopplæring og kr 16 381 000 til diakonstillinger, kateketstillinger og tilskudd til kirkemusikk.

Den samlede tildelingen til tilskudd er benyttet. Det er mindre avvik på diakoni, undervisning og kirkemusikk og OVF. Avvikene utligner hverandre, og samlet er tilskuddsmidlene i sin helhet benyttet.

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 2 og 3 - Tilskudd *	31.12.2022	31.12.2022	
Trosopplæring	31 273	31 273	-
Diakoni	7 355	7 446	91
Undervisning	8 901	8 800	-101
Kirkemusikk	125	125	-
Domkirke (Oslo og Nidaros)			-
Annet (inkl OVF)	679	689	10
Gruppe 3 (kun KR)			-
Sum budsjettgruppe 2 og 3	48 333	48 333	-

Særskilt om OVF-tilskuddet

Tildelingen på midler fra Opplysningsvesenets fond var i 2022 på kr 689 000.

Spesifikasjon av Ovf-midlene:	2022		
	Regnskap	Budsjett	Avvik
OVF			
Administrasjon - 491			-
Diakoni - 492	334		-334
Barn og unge - 493	295		-295
Gudstjenesteliv - 494	50		-50
Kirkemusikk og kultur -495			-
Samisk kirkeliv -496			-
Andre fellestiltak (inkl SMM) - 497			-
Internasjonale og økumeniske organisasjoner -498			-
		689	689
Ovf total (for rapportering til Ovf)	679	689	10

Balanse

Agder og Telemark bispedømmeråd har et akkumulert mindreforbruk fra tidligere år på drift på kr 5 792 000. Det opparbeidede mindreforbruket er bokført i balansen som egenkapital og er ikke disponert i inneværende års budsjett. Det legges til grunn at ny sum i balansen vil være kr. 4 851 000 nå årets merforbruk blir ført. Dette er innenfor 3% regelen for avsetning til fond.

Oppsummert

Regnskapet for Agder og Telemark bispedømmeråd inngår i det samlede regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke, og revideres av eksternt revisjonsfirma.

Oppsummert mener ledelsen at det er grunn til å være godt fornøyd med økonomistyringen i 2022.

Kristiansand, 27.02.2023

Per Gunnar Pedersen

Aslak Wegge

Ledere Agder og Telemark bispedømmeråd

Stiftsdirektør